

Német pædagogiai röpiratok.

Pädagogische Bausteine: Flugschriften zur Kenntniss der pädagogischen Bestrebungen der Gegenwart.

15. füzet: *Von deutscher Bildung*, insbesondere der erwerbsarbeitenden männlichen Jugend. Ein Beitrag zur Frage der Fortbildungsschule von O. Schultze (76 lap, ára 1 márka 40 pf.)

16. füzet: *Die Konzentrationsidee*. Von G. Noth (102 l., 1 m. 20).

17. füzet: *Die Ermüdung der Schüler in neuem Lichte*. Von Dr. A. Baur (20 l. ábrákkal, 60 pf.).

18. füzet: *Meinungen und Wünsche zur Formelstufentheorie*. Von M. Schmidt (26 l., 60 pf.).

19. füzet: *Die Erziehung unserer Schulneublinge zum Wissen*. Von F. W. Vogel (31 l., 60 pf.).

Valamennyi 1902-ben jelent meg, kiadója: Gerdes und Hödel, pädagogische Verlagsbuchhandlung, Berlin W. 56.

Hogy a német tanügyi irodalom, főleg a miénkhez viszonyítva, annyira fejlett és elterjedt, az a náluk hagyományos és folytonosan ápolt érzéken kívül nem utolsó sorban annak tudandó be, hogy akárhány olyan kiadó-vállalatuk van, a melyekben az időszerű értekezések kedvező befogadásra találhatnak, innen pedig olcsóságuknál fogva a tanítóság leg szélesebb rétegeiben vevőkre és olvasókra tesznek szert. Az újabb ilyen vállalatok közül való a *«Pädagogische Bausteine»* is, mely rendszerint az ugyanazon kiadónál megjelenő *«Der deutsche Schulmann»* című folyóiratnak nagyobb és önálló tanulmányait közli, s már eddig is igen változatos és a különböző igényeket kielégítő anyagot ölel fel.

A következőkben a czimeik szerint felsorolt tanulmányokat nem kritikailag, hanem inkább tartalmilag akarom röviden ismertetni, a mi teljesen elengedő annak utbaigazítására, a ki egyik vagy másik tárgykörrel részletesebben foglalkozik. Ezzel, gondolom, már csak azért sem végzek felesleges munkát, mert a mi vajúdo tanügyi kezdeményező és reformáló munkánk is nem egy analóg területen mozog s az értelmes nevelő a külföldi törekvéseket nem utánzás, hanem okulás végett szokta tanulmányozni.

15. füzet. Mitől függ az emberek boldogsága és boldogulása? Hogyan értékeljük az embernek életét, hogyan szabályozzuk törekvéseit s hogyan állapítsuk meg tevékenységének végczélját? Melyek a kulturfejlődésnek sarkpontjai, a melyek közül az emberiség nemzedékeken keresztül felfelé a tökéletesedés irányában halad? Ilyen s ehhez hasonló eszmékkal foglalkozik a szerző, a kinek hazafias gondolkodása legkevésbé sem károsítja tanulmányának szélesebb érvényességét. Éles

tollal s lendületes nyelvvel adja elő gondolatait a következő fejezetekben: A német kultúrának fejlődése a vallás, művészet és jog szempontjából; a német műveltségnek lélektani alapja és célja; viszonya az együvértartozáshoz; követelmények az érettebb ifjúság nevelését illetőleg; a német továbbképző-iskola; az ifjúság gondozásáról (az 1900. évi jul. 2. k. porosz «Fürsorge-Erziehungsgesetz» a magára hagyott ifjúságnak erkölcsi védelméről és javításáról gondoskodik a 18. életévig).

16. *füzet.* Ez a tanulmány a didaktikának egy ép oly fontos mint időszerű kérdésével foglalkozik: a tananyagnak összpontosításával mely szorosan összefügg magával a tantervvel. Szerző a koncentráció fogalmának meghatározása után ismerteti annak történeti fejlődését, majd megokolja szükséges voltát elméleti (lélektani) és gyakorlati szempontból, végül bevezet az ezirányú újabb törekvésekbe és megmutatja, hogy az elméleti követeléseket a gyakorlatban hogyan lehet megvalósítani. Gazdag bibliographia és igen áttekinthető tartalomjegyzék.

17. *füzet.* Szerző, a ki egy tanítóképzőnek orvosa, a jelölteknek három csoportján és azután saját gyermekein rendkívül tanulságos és szemléltető rajzokban bemutatott vizsgálatokat végzett a túlterheléssel kapcsolatos kimerülésnek kimutatására. Módszerének új oldala az, hogy a méréseket kiterjeszti a hallásra és a látásra, míg eddig a szellemi energiát (emlézési példák), a bőr érzékenységet (Griesbach ásthesiometere) és az izomerőt (Mosso ergographja) vették csak figyelembe. A hallóképességet egy ketyegő órával, a látóképességet a látómező változásával és a pupilla-reakcióval mérte és pontosan egybevetette a megvizsgált egyéneknek testi, szellemi és lelki állapotával. A szemnek és a fülnek megfigyelése valóban oly természetesnek látszik, hogy eddigi mellőzése *az e fajta méréseknél* szinte meglepő. Értekezésének végén Baur igen helyesen utal arra, hogy ideje volna a tanítóknak túlterhelését is a megfigyelések körébe belevonni, «mert egy egészséges tanítói kar olyan becses kincs, melyet minden áron meg kellene őrizni.»

18. *füzet.* Didaktikai és módszertani fejtegetések gyakorlati, főleg a vallástanításból vett példákon, melyeknek célja kimutatni, hogy Ziller helytelenül értelmezte Herbartnak alapgondolatát (Formalstufen).

19. *füzet.* Az elemi iskoláknak sokszor felületes és kényelmes tanítási eljárása ellen irányul és a helyesebb gyakorlatot a következő követelményektől teszi függővé. 1. Az ismeretekre való nevelés feltételezi a gyermeknek általános és részletes tanulmányozását. 2. Az ismereteknek a gyermek gondolatvilágában kell gyökerezniök, azokat az ő tapasztalataihoz kell hozzáfűzni. 3. Ez a nevelés legyen természetes és kellemes és vezessen öntevékenységhez. 4. Alapvető fontosságú a tárgyi oktatás, mely a környezet szemléltetésével kezdődik. 5. Az is-

meretek legyenek szilárdak és buzdítsanak cselekvésre. 6. Ennek elérésére a nyelv és a kéz egyenlő mértékben veendő igénybe. 7. Figyelemmel kell lenni a különböző szellemi képességekre: az erőseket irányítani, a közészerűeket vezetni, a gyengéket támogatni kell. 8. A nevelő tanító viseltessék tanítványai iránt önzetlen szeretettel, melynek legigazabb kifejezője: kimeríthetetlen és állandó türelme.

Az érdeklődőknek melegen ajánlom figyelmébe ezeket a német alapossággal és lelkiismeretességgel megírt művecskéket. K. F.

VEGYESEK.

— Állami népoktatás. Midőn Halász Ferencznek ily című könyvét ismertettük (M. Pæd. 1902. évf. 9. szám), rámutattunk arra, hogy azok a statisztikai adatok, a melyek az állami népiskolákkal tíz vagy több év óta ellátott községekben a kulturalis és nemzeti haladást tüntetik föl, magukban is eléggé meggyőzőek ugyan, de még nyernének bizonyító erejükben, ha összehasonlíthatnók azon községek statisztikájával, a melyekben állami népiskola nincsen. Természetes, hogy az összehasonlításához ugyanazon vidékek iskoláit kell venni. A könyv megjelenése óta az országos statisztikai hivatal elkészítette azt az összehasonlító kimutatást is, a mely az állami népiskolával nem bíró községekben tünteti föl a haladást. A kimutatás azt a 45 vármegyét öleli föl, a melyekben régebben vannak már állami iskolák, s külön csoportosítja az állami iskolával bíró, s az állami iskola nélküli községeket. Ez összeállítás eredményeit alább adjuk Halász Ferencznek a «Budapesti Hírlap»-ban megjelent közlése nyomán.

a) Az állami iskolás községekben :	1890-ben	1900-ban	Emelkedés százalékokban
A lélekszám	1.072,020	1.257,960	17·34 %
Ebből magyar anyanyelvű	333,868	469,974	40·77 "
Nem magyar anyanyelvű	738,152	787,986	6·75 "
Magyarul beszélni tudó	459,148	652,737	42·14 "
Irni-olvasni tudó	447,872	632,813	41·29 "
b) Az állami iskola nélküli községekben :			
A lélekszám	9,038,599	9,742,094	7·78 "
Ebből magyar anyanyelvű	3,332,937	3,762,022	12·87 "
Nem magyar anyanyelvű	5,705,662	5,980,072	4·81 "
Magyarul beszélni tudó	3,866,816	4,451,314	15·12 "
Irni-olvasni tudó	3,454,661	4,382,926	26·87 "

Az utolsó rovat a fejlődést mutatja. Ennek utolsó adata, a mely